

Joves i esport. Influència dels processos de socialització en els itinerraris esportius juvenils.

Núria Puig i Barata, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de la Presidència, Secretaria General de l'Esport, 1996.

per **Raimon Bonal i Falgàs**

Per començar, si alguna singularitat cal apuntar al text que tenim entre les mans, és l'encert de l'objecte d'estudi. Sobretot, si tenim en compte la personalitat de l'autora —a qui coneixem per l'extraordinària competència en el tema a partir de la seva absoluta dedicació a la recerca i a la docència a l'Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya (INEFC)— i, a més, el carisma personal d'haver estat una practicant de l'esport d'alta competició en la modalitat de l'esquí. Aquesta activitat la realitzà no fa tants anys i en va assolir fins i tot el campionat d'Espanya. Agraïm des d'aquestes planes que ens hagi lliurat una mena de culminació dels seus coneixements i un instrumental acadèmic enormement interessant pels qui ens sentim interessats per la sociologia de l'oci i de l'esport. De fet, amb el coneixement que ens proporciona l'amistat, tenim la seguretat que aquesta publicació serà només una fita important de la seva vida (puix que aquesta recerca fou l'objecte de la seva tesi doctoral) i que seguirà produint materials interessants per a l'enriquiment d'aquesta especialitat sociològica a casa nostra.

Els components crítics que plantegen els dos primers capítols, pel que fa a la teoria sociològica, són una mostra d'una voluntat d'apropament a una realitat pràcticament desconeguda o, almenys, com diu la mateixa autora, en la qual hi ha una considerable "manca de marc teòric".

En efecte, ja en el primer capítol («Definició del problema»), tot fent un balanç bibliogràfic, aconseguix fer veure la pobresa conceptual de la disciplina sociològica quan pretén fer el lligam o la correlació entre joventut i esport. D'una banda, fa l'inventari de la pobresa dels tòpics que tot ho pretenen reduir a la teoria de l'abandonament de la pràctica esportiva juvenil sense "definir operativament el terme", al paper de la competició com element central de l'abandó d'aquella pràctica esportiva per part dels joves tot pretenent resoldre problemes concrets sense donar "un marc teòric explicatiu" i la denúncia de la manca d'ajuts motivacionals (entrenador, grup d'iguals, condicions físiques, associacionisme esportiu juvenil) per realitzar una

pràctica esportiva continuada. La decisió és clara: "cal partir de les aportacions fetes i donar un pas endavant".

Quin pas? Davant la manca d'estudis longitudinals i la tendència a parcel·lar els problemes sense contextualitzar-los, procedeix a definir decididament els dos termes de l'anàlisi: què és ésser jove des d'un punt de vista sociològic? i, quin paper juga l'esport en el procés de socialitació? Les actituds juvenils de cara a l'esport són indeslligables tant de la transició cap a la vida adulta, com de les circumstàncies concretes del procés de socialització. La perspectiva científica des de la sociologia ha d'ésser global i diacrònica.

Però si hi ha un apartat que tingui un especial interès per l'investigador social, aquest és precisament el segon capítol («La construcció de l'objecte teòric de la recerca»). Núria Puig ho afirma decididament: "pensar l'esport dels joves des de la visió que en puguin tenir les persones adultes no permet avançar en la construcció formal de l'objecte teòric". Cal posar de manifest "les estructures de sentit objectiu". Com fer-ho? "Estudiar diacrònicament els itineraris esportius en relació als seus processos de socialització". Tant els indicadors a treballar com les hipòtesis de treball que la Núria es planteja es desprenen d'aquesta voluntat teòrica d'aproximació a una realitat essencialment sociològica; no solament dinàmica, sinó condicionada fortament pel medi social. La idea de procés, de procés de socialització en l'esport, hi jugarà un paper fonamental i bàsic.

Les eines emprades s'expliquen al tercer capítol («Els instruments de la recerca»); la mostra i el seu procediment, les entrevistes, l'anàlisi del seu contingut, la codificació dels materials i el tractament estadístic de les dades. Un esforç extraordinari de lligar estretament la tècnica qualitativa i quantitativa; precisament, la Núria ho expressa així: "l'essència de l'anàlisi de contingut que s'ha fet ha consistit a verificar i completar les dades i les valoracions qualitatives obtingudes a les entrevistes mitjançant un tractament quantitatiu".

I a on ens porta aquesta mena d'anàlisi? Seran els capítols quart («Els itineraris esportius vistos a través del procés de socialització») i quint («Els itineraris esportius revelen la naturalesa cultural de l'esport contemporani») que s'ocuparan d'explicar-ho.

El capítol quart, descriu els canvis, interrupcions, superposicions d'activitats que s'operen en la vida dels joves en funció del procés de socialització i autoritza a formular-se uns interrogants en funció de la forma concreta de l'activitat esportiva, segons es tracti d'una pràctica esportiva feta lúdicament o com a temps lliure; de manera integradora -reglamentària-, ètica dintre l'esport d'alt nivell; comunicativa, prenent l'esport com un espectacle; i educativa, amb la

pràctica generalment obligada de l'esport escolar. A més, es donen processos de maduració singulars: hi ha discursos crítics i rupturistes, no hi ha identitat entre la socialització primària i la socialització secundària, es donen conquestes personals d'una certa transcendència (en relació al que pertoca a la salut i condicions físiques del cos i el món natural, per exemple), etc. I, encara, l'esport juga un paper diferent en la socialització segons es tracti de la diferència per gènere. En definitiva, aquesta descripció dels itineraris i els seus moments permet reflexionar sobre el caràcter cultural de l'esport contemporani, i aquesta serà l'elaboració exposada al capítol darrer d'aquesta anàlisi.

L'esport contemporani és un fenomen cultural en el sentit que desenvolupa i integra alhora racionalitat i intimisme, salut i tecnologia, treball i plaer, i contribueix a la reproducció de la societat. En definitiva, l'esport juga un paper de primer ordre en la configuració dels fets socials. En aquesta nova societat de la comunicació (que Núria Puig, seguint alguns corrents teòrics, qualifica com societat postindustrial) en la qual el predomini del coneixement teòric i de la racionalitat econòmica, per una banda, i la realització personal i la preocupació per la salut, per l'altra, hi troben una valoració singular, l'esport s'hi troba al bell mig. Les conclusions de Núria Puig han permès trobar-hi tres elements que, com a vies de reflexió, es desprenen en aquest sentit de la seva recerca. El primer és el paper que té el reconeixement (recerca de l'acceptació dels altres i de l'entorn, èxit social) en la decisió d'implicar-se en més o menys intensitat en l'esport. El segon consisteix en les característiques de les emocions suscidades per la pràctica esportiva (trencament de la rigidesa amb la qual es mou l'autocontrol imposat per les nostres societats avançades, capacitat expressiva de l'esport, incentius emocionals lligats a la mateixa pràctica, passió de plaer i de conquesta). I el tercer és la construcció social del gènere en relació a l'esport, que ens remet, des de la perspectiva de la sociologia del coneixement, a la persistència, conflictivització i, en segons quins casos, superació de les diferències socials per raó de gènere.

La recerca de Núria Puig, centrada en l'estudi de la relació possible entre **Joves i Esport**, crec que mereix un tracte singular. A part de les aportacions novedoses, pertinents i crítiques tant en l'aspecte de la teoria de la sociologia de l'oci i de la teoria de la sociologia de l'esport (encara que estiguin lligades, es diferencien precisament pel seu mateix objecte d'estudi), com pel que es refereix a la metodologia emprada; la recerca realitzada té, a més, la virtut de mostrar-nos una persona, la seva autora, en constant tensió i verificació del que

en cada moment està reflexionant. Amb una virtut afegida que, provenint precisament del context universitari, em sembla excepcional: la modèstia considerable d'evitar la pontificació i deixar tants i tants temes oberts a la reflexió teòrica i empírica.

M'ha semblant important insinuar, ja des de bon començament, la utilitat pràctica d'aquesta recerca. Penso, però, que aquí precisament es troben les seves limitacions, i és pel que fa a la utilitat pràctica que aquesta publicació hi troba un gran condicionant. L'elaboració d'una tesi feta llibre té unes dificultats divulgatives específiques. Precisament, si separem els diversos tipus de públic als quals pot interessar l'anàlisi realitzada per Núria Puig.

En efecte, el rigor científic en tota l'extensió de la paraula, posat a prova per Núria Puig en l'acompliment d'un tràmit burocràtic acadèmic com és la presentació de la seva recerca davant un tribunal que ha de jutjar sobre la bondat i el ben fer de l'anàlisi, fa que aquesta publicació, com a tal publicació, tingui un considerable interès pels professionals que, des de l'acadèmia (no precisament de l'erudició), necessitem elaboracions ben trabades i conjuntades tant pel que fa a la teoria sociològica com pel que té relació amb els mètodes i tècniques emprats. En aquest sentit, la recerca de Núria Puig en l'estudi de la relació entre **Joves i Esport** és exemplar. No escatima paraules i ens explica amb tot luxe de detalls què és el que vol fer, com ho fa i per què ho fa d'aquesta manera i no d'una altra. La transparència i nitidesa de les seves exposicions són senzillament exemplars.

Però aquesta virtut que s'agraeix des del punt de vista acadèmic per la seva honestedat i el seu rigor, impedeix una vertadera i massiva divulgació de l'enorme interès que té el mateix rerefons de la investigació realitzada: l'objecte d'estudi tractat en la relació entre **Joves i Esport**. El llenguatge emprat, les justificacions teòriques posades en evidència, les teoritzacions extraordinàriament pertinents quant al mètode, les discussions de les taules estadístiques, etc. suposen un real entrebanc per a la difusió al gran públic de la importància del lligam entre el fet d'ésser jove i el de la pràctica esportiva juvenil. Concretament, si es pensa en una efectiva vulgarització comunicativa dels resultats d'aquesta recerca, caldria depurar aquest text, amb la idea de fer-lo més assequible i més entenedor.

I aquesta reflexió que acabo de fer no és de cap manera un problema menor. Pretén posar en evidència el contrast que es dona entre el llenguatge acadèmic excessivament tancat sobre si mateix i aïllat i la vida de cada dia i els interessos quotidians de les persones. Per a dir-ho d'una altra manera: el que és funcional i absolutament propi del context universitari, es troba a anys llum del que realment con-

figura els elements que integren el debat i la mateixa realitat social del carrer. Malhauradament, el corporativisme també passa per aquí.

Aquest fet ens porta precisament a veure que hi ha un risc enorme que la distància entre la sociologia especulativa, tan pròpia dels ambients universitaris, esdevingui quasi incompatible amb la sociologia aplicada, la que depèn d'una demanda concreta del pobre mercat actual de la sociologia. I, encara més, aquesta distància és tan escandalosa que bé pot ésser que els productes intel·lectuals sortits dels diversos departaments universitaris no tinguin cap interès per la societat concreta en la qual s'han produït. I, encara més, si la majoria de les recerques que es troben al mercat són les que s'han originat a la universitat, la utilitat funcional de la sociologia no tindrà mai cap mena de visibilitat.

Ni és necessari insistir que estem plantejant aquí i ara problemes de fons. I aquests no impedeixen que un gran tema per la sociologia sigui, precisament, desmarcar-se del mercat informat que parteix de les evidències del que ha estat donat per descomptat, posant en qüestió la necessària neutralitat valorativa; que cal convertir els anomenats problemes socials en problemes sociològics; que no ens hem de deixar endur pels qui tenen un real poder de definició i de fet l'identifiquen monopolitzadament com a real.

En definitiva, la recerca de Núria Puig suposa una important fita per la sociologia de l'esport a Catalunya. Publicar íntegrament aquesta recerca té una considerable utilitat científica; però caldria adaptar-ne els continguts del text actual al llenguatge que la gent capta. La capacitat intel·lectual de l'autora dóna peu a la seguretat que adaptarà d'una manera o altra, des de la tribuna que sigui, el que ha treballat tan seriosament per a què respongui a un coneixement més ampli que el del món acadèmic.

És de noblesa obligada donar les gràcies a Núria Puig, tot demanant-li de no baixar la guàrdia en aquesta cursa empresa en la recerca científica.